

Handläggare
Elin Sylvan
Telefon: 08-508 254 73**Till**
Socialnämnden
2022-04-26

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS Dnr 2022/243

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av Stockholms stad strategi för fritids- och ungdomsgårdar.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Fredrik Jurdell
socialdirektörVeronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Kulturförvaltningen utredde 2021 stadens fritids- och ungdomsgårdar med hjälp av en extern utredare i enlighet med uppdrag i kommunfullmäktiges budget för 2021. Utredningen behandlades i kulturnämnden 28 september 2021 och beskrev både den nuvarande verksamheten på lokal nivå och ambitioner och utmaningar på stadsövergripande samt nationell nivå. I utredningen framgår behovet av en stadsövergripande uppdragsbeskrivning för fritids- och ungdomsgårdarna. Kulturförvaltningen fick i uppdrag av nämnden att ta fram förslag på strategi för fritids- och ungdomsgårdar i Stockholms stad.

Kulturförvaltningen har tagit fram förslag på strategi i dialog med stadens stadsdelsförvaltningar samt med stöd av idrottsförvaltningen. Socialförvaltningen har också fått inkomma med synpunkter under framtagandet. Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar är ett styrdokument som ger riktning för hur verksamheterna ska arbeta för att fler unga ska få en rik och meningsfull fritid. Stadens strategi för fritids- och ungdomsgårdar beskriver syfte, uppdrag och mål med verksamheterna och ska gälla både kommunala verksamheter som verksamheter på entreprenad.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen om Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat Stockholms stad strategi för fritids- och ungdomsgårdar för besvarande. Yttrandet ska lämnas senast 2022-05-02.

Övriga remissinstanser är:

- Stadsledningskontoret
- Arbetsmarknadsnämnden
- Socialnämnden
- Utbildningsnämnden
- Idrottsnämnden
- Bromma stadsdelsnämnd
- Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
- Farsta stadsdelsnämnd
- Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
- Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
- Kungsholmens stadsdelsnämnd
- Norrmalms stadsdelsnämnd
- Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
- Skarpnäcks stadsdelsnämnd
- Skärholmens stadsdelsnämnd
- Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
- Södermalms stadsdelsnämnd
- Östermalms stadsdelsnämnd
- Fryshuset
- Rädda Barnen

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 2022-04-20. Funktionshinderrådet har fått möjlighet att behandla ärendet 2022-04-21.

Ärendet

En av Stockholms stads målsättningar är att ”Alla barn och unga ska ha rätt till en meningsfull fritid och tillgång till trygga och jämställda mötesplatser. Stadens utbud av aktiviteter ska svara mot olika behov hos barn och unga med särskilt fokus på grupper som inte nås av dagens verksamheter”. (Stockholms stads budget 2022, s. 91.)

I Stockholms stad drivs fritids- och ungdomsgårdarna av de tretton stadsdelsförvaltningarna. Medel för verksamheten fördelas genom budgetposten för verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid (BKF) i kommunfullmäktiges budget. I verksamhetsområdet ingår,

förutom att tillhandahålla fritidsverksamhet för barn och unga, även stadsdelsförvaltningarnas arbete med bland annat lokal kulturverksamhet, föreningsbidrag, medborgarkontor samt lokalt demokrati- och utvecklingsarbete. Respektive stadsdelsnämnd tilldelas budgetmedel för verksamhetsområdet genom en särskild fördelningsmodell. Respektive stadsdelsnämnd beslutar hur tilldelade medel ska användas alternativt omfördelas till andra verksamhetsområden. Varje stadsdelsförvaltning planerar och bedriver sin verksamhet utifrån lokala behov och nödvändiga prioriteringar. Kulturförvaltningen har sedan 2021 uppdraget att samordna verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid.

I enlighet med uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2021 genomförde kulturförvaltningen en utredning av stadens fritids- och ungdomsgårdar genom en extern utredare. Utredningen var ett led i arbetet att stärka Stockholms stads fritidsverksamhet och därmed arbeta för ett ökat deltagande, mer jämlik tillgång och en bredare verksamhet för stadens unga. Utredningen gav en samlad bild av verksamheten vid stadens fritids- och ungdomsgårdar och gav ett antal åtgärdsförslag som utgår från aktuell forskning. Utredningen pekade på behovet av en stadsövergripande uppdragsbeskrivning för fritids- och ungdomsgårdarna i Stockholms stad. Då utredningen behandlades i kulturnämnden den 28 september 2021 fick kulturförvaltningen ett uppdrag att ta fram ett förslag på strategi för fritids- och ungdomsgårdar i Stockholms stad. Inför framtagandet av strategin gjordes även en barnkonsekvensanalys som bland annat trycker på att utbudet behöver anpassas för att uppnå en jämnare könsfördelning, för att tillgodose behovet hos barn och unga med funktionsnedsättning och hos olika minoritetsgrupper exempelvis inom hbtqia+ eller nationella minoriteter.

Kulturförvaltningen ser att föreslagen strategi kan göra att stadens fritids- och ungdomsgårdar utvecklas, stärks och i än högre utsträckning möter förväntningar och behov hos unga i staden. Det fortsatta arbetet inom kulturförvaltningens samordningsuppdrag för verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid kommer också vara bidragande för att nå målen.

Strategins syfte, uppdrag och mål

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar ger riktning för hur verksamheterna ska arbeta för att fler unga ska få en rik och meningsfull fritid. Strategin beskriver gemensamt syfte, uppdrag och mål för verksamheterna. En kontinuerlig utveckling bidrar till att stadens unga invånare deltar i högre utsträckning, får en mer jämlik tillgång och en bred fritidsverksamhet av hög kvalitet.

Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar föreslås arbeta med följande fem målområden;

1. Fritids- och ungdomsgårdarna stärker unga och bidrar till deras utveckling
2. Fritids- och ungdomsgårdarna bidrar till jämlika och jämställda uppväxtvillkor
3. Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med ungas delaktighet och inflytande
4. Fritids- och ungdomsgårdarna erbjuder kvalitativ och attraktiv verksamhet
5. Fritids- och ungdomsgårdarna arbetar med fritidens egenvärde och som skyddsfaktor

Uppföljning av strategin

Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar föreslås gälla för perioden 2022 till 2025. Strategin föreslår att varje stadsdelsförvaltning ska utarbeta en utvecklingsplan, utifrån lokala förutsättningar, som visar hur strategin ska realiseras. Detta sker under 2022 med stöd av kulturförvaltningen. Inför 2023, 2024 och 2025 ska kulturförvaltningens samordningskansli för verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid ta fram kvalitetsrapporter som bland annat tittar på nedan föreslagna indikatorer.

Strategin följs upp genom följande indikatorer:

- Andel unga som vistas på fritids- och ungdomsgård i relation till befolkningsmängd i varje stadsdelsområde.
- Andel unga som är nöjda med det utbud som erbjuds på gårdarna.
- Antal program som erbjuds besökarna.
- Andel utbildade fritidsledare.
- Andel unga som upplever fritids- och ungdomsgården som trygg.
- Könsfördelningen bland besökarna.
- Antal riktade verksamheter för att inkludera underrepresenterade grupper i fritidsverksamheten.

Jämställdhetsanalys

Strategin lyfter jämlikhet och jämställdhet som ett tydligt mål att jobba för inom stadens fritids- och ungdomsgårdar. Den medföljande barnkonsekvensanalysen lyfter exempelvis att flickor i nuläget inte i besöker fritids- och ungdomsgårdar i samma utsträckning som pojkar. Där framgår även att flickor i högre grad än pojkar lockas av aktiviteter och programinnehåll i verksamheten och därför är en nyckel för att nå fler flickor troligen att erbjuda verksamheter med mer organiserat innehåll. Det är ett prioriterat område för kulturförvaltningen att arbeta vidare med att nå en mer jämn könsfördelning och att inkludera och rikta verksamheter till barn och unga i olika minoritetsgrupper eller med funktionsnedsättningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar en satsning på kvalitetshöjning och likställighet över staden inom området fritid och ser positivt på att en stadsövergripande strategi har tagits fram. Att strukturerad fritid som skyddsfaktor lyfts är positivt och målet att gårdarna ska ha en attraktiv och kvalitativ verksamhet är centralt för att fritidsgården ska kunna vara en skyddsfaktor. Det är positivt att det i strategin finns färdigbestämda indikatorer och struktur för uppföljning och utveckling av arbetet inom respektive stadsdelsförvaltning. Att medarbetarnas kompetens och antalet programverksamheter lyfts i indikatorer är bra för att förstärka gårdarnas arbete för att vara prosociala mötesplatser för unga. Två indikatorer ser förvaltningen kan behöva nyanseras:

1. Indikatorn som syftar till att mäta andelen unga som vistas på fritids- och ungdomsgård:

Deltagande på fritidsgård kan vara en skyddsfaktor, men det finns andra typer av aktiviteter för unga som kan utgöra minst lika starka skyddsfaktorer. Att ungdomar deltar i sådana s.k. instrumentella fritidsaktiviteter, som föreningsliv och kulturskola, kan i många fall utgöra starkare skyddsfaktorer än expressiva, som fritids- eller ungdomsgårdar, simhallar eller bibliotek. Det är viktigt att indikatorn fångar upp hela sammanhanget för målgruppen, och att staden strävar efter att de verksamheter som erbjuds är välbesökta och tilltalande och också riktar sig till dem som inte tar del av vare sig instrumentella eller expressiva fritidsaktiviteter.

2. Indikatorn som handlar om en jämn könsfördelning på fritids- och ungdomsgårdarna:

I likhet med ovanstående resonemang kan det faktum att flickor inte besöker fritidsgården i lika hög grad som pojkar både stå för att de hellre väljer andra typer av fritidsaktiviteter med höga värden som skyddsfaktorer, men även att de kan vara fler som helt saknar fritidsaktiviteter. Det kan också stå för att verksamheternas nuvarande utformning, som i många fall präglas av en ”vara-kultur”, i högre grad har pojkars målgrupp och i större utsträckning möter pojkars behov av fritidsaktiviteter utan krav på regelbundet deltagande eller prestation. Enligt utredningen som gjordes på uppdrag av kulturförvaltningen 2021 är det fler flickor än som idag besöker fritidsgård som önskar ta del av verksamheterna. Flickornas önskemål handlar om att det bör erbjudas mer ordnade aktiviteter på gårdarna och det lyfts även att lokalerna i vissa fall behöver

utformas mer utifrån deras behov för att umgås med vänner, och inte bara utifrån mer pojkdominerade aktiviteter som pingis, biljard och tv-spel.

Förvaltningen ser positivt på att strategin betonar att rutiner för samverkan med vårdnadshavare, skola, socialtjänst och polis ska finnas på alla fritidsgårdar. Förvaltningen vill särskilt understryka att fritidsgårdens samverkan med såväl socialtjänstens förebyggande verksamheter såsom fältverksamhet, och socialtjänstens myndighetsutövning är central för att tröskeln för att länka vidare ungdomar med behov av stöd ska vara låg.

I strategins utformning finns utrymme för målgruppsanpassning beroende på stadsdelsförvaltning samtidigt som den ger förutsättningar för mer likställighet. Behoven hos målgruppen ser olika ut i olika stadsdelsförvaltningar och socialförvaltningen skulle därför gärna se att strategin i högre grad betonar vikten av en verksamhet som attraherar olika typer unga, både de med fler riskfaktorer och i störst behov av en meningsfull fritid, och unga med färre riskfaktorer som kan bidra till en positiv och skyddande gruppdynamik och prosociala relationer på gårdarna.

I strategin nämns fritidsgårdens främjande arbete. Även om grunden för fritidsgården är ett främjande uppdrag är den även en viktig arena för att förebygga problembeteenden och riskfaktorer genom både social och situationell prevention. Fritidsgårdens medarbetare är viktiga för att uppmärksamma normbrytande beteende i ett tidigt skede. De har även möjligheten att genom sin verksamhet hjälpa till att bryta en destruktiv bana genom att ge ungdomar möjlighet att utveckla sina talanger och sociala förmågor. Ett arbete som idag bedrivs och implementeras på fritidsgårdar i varierande grad handlar om våldsförebyggande metoder. Förvaltningen hade önskat att detta trygghetsskapande värdegrundsarbete inkluderades i strategin då det är centralt för att skapa ett gemensamt förhållningssätt som skapar trygghet både på individ- och gruppnivå från vuxenvärlden inom exempelvis skola, fält och fritid. Förvaltningen hade även gärna sett ett mer förebyggande fokus i strategin bland annat med koppling till andra styrdokument som Trygghetsprogrammet, ANDT-programmet, Strategin för att undvika att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet och Stockholmsstandarden för socialt fältarbete.

Att gårdarna ska vara trygga nämns på flera ställen, men förvaltningen hade önskat att strategin hade ett tydligare fokus på grundläggande förutsättningar för att gårdarna ska främja trygghet och förebygga otrygghet, exempelvis genom att påtala att alla fritidsgårdar ska vara drogfria. Förvaltningen skulle gärna se att

strategin även lyfte vikten av situationell prevention som bland annat innebär att på olika sätt göra platsen – det vill säga lokalerna och omgivningen kring fritidsgården - trygg och säker.

Fritidsgården kan förebygga att ungdomar vistas ute i riskmiljöer på kvällar om fritidsgården har rätt öppettider, om de som välkomnas in på fritidsgården är i rätt åldersgrupp, samt är nyktra och drogfria. Att fritidsgården och miljön kring gården hålls tobaks- och nikotinfri i så stor utsträckning som möjligt är också viktigt för att främja hälsan hos unga.

Strategin lyfter vikten av att ha lokala rutiner för att anmäla oro för barn enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen och för att agera vid kris. En kris definieras inte i strategin, och förvaltningen skulle gärna se att det även inkluderades i strategin att det ska finnas väl kända rutiner i verksamheten för hur medarbetare ska agera vid negativa och destruktiva beteenden och hot-och våldssituationer. Detta problematiseras på ett utförligt sätt i barnkonsekvensanalysen.

Förvaltningen är positiv till att målgruppen med funktionshinder lyfts som viktig att satsa på då de i högre grad saknar strukturerade fritidsaktiviteter. Det är positivt att både arbeta för en allmänt inkluderande verksamhet i tillgängliga lokaler och att erbjuda riktad verksamhet till olika målgrupper med funktionsnedsättning. Om verksamheten ska göras allmänt tillgänglig och inte bara riktad till särskilda målgrupper är det av stor vikt att göra den särskilt trygg för unga med funktionsnedsättning. Återigen ser förvaltningen gärna att det trygghetsskapande värdegrundsarbetet inkluderas i strategin för att gården ska bli en mötesplats som passar och blir trygg för många.

Förvaltningen välkomnar att andelen medarbetare med utbildning följs upp med indikatorer årligen och hade gärna även sett att strategin tog sikte mot hög andel fastanställd personal och kontinuitet i personalgrupperna. Inom fritids- och ungdomsgårdar finns idag en hög andel timanställda medarbetare, hög personalomsättning och det är svårt att rekrytera medarbetare med fritidsledarutbildning eller motsvarande. Detta gör det svårare att arbeta för att långsiktigt bibehålla stabilitet och kompetens i verksamheterna. Satsningar på fortbildning är svåra att genomföra när medarbetare ofta byts ut eller arbetar strötimmar.

Som helhet är förvaltningen positiv till att en fritidsgårdsstrategi och medföljande barnkonsekvensanalys har tagits fram och välkomnar det fortsatta utvecklingsarbetet som planeras genom kulturförvaltningens samordningsuppdrag.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av Stockholms stad strategi för fritids- och ungdomsgårdar.

Bilagor

1. Stockholms stads strategi för fritids- och ungdomsgårdar
2. Barnkonsekvensanalys kopplat till Stockholms stads strategi för fritidsgårdar
3. Protokollsutdrag Kulturnämnden, strategi fritids- och ungdomsgårdar
4. Tjänsteutlåtande Kulturnämnden, strategi fritids- och ungdomsgårdar